

BUDAPEST tulajdonképpen azóta küzd a magasházakkal, amióta csak a modern technika fejlődése lehetővé tette a felhőkarcolók építését. Kezdetben még voltak esélyeink a világtrendhez csatlakozni – a Kerepesi temetővel átellenben felhúzott 71 méteres OTI torony például kerek egy évvel előbb elkészült, mint a 380 méterével rekordot döntő Empire State Building –, de aztán megtorpant a lendület. A Városháza-torony-épület megszületését még a világháború akadályozta meg, a hatvanas évek tervei viszont már a tudatos várostervezésen buktak el. Vérmérséklettől függ, sajnáljuk-e vagy áldjuk eleink esztétét, hogy sem a Margitszigetre tervezett 78 méter magas fürdőszálló, sem a Déli pályaudvar mellé szánt 90 méteres MÁV-irodaépület nem valósult meg. Igaz persze az is, hogy kortársaikat, a 64 méteres Budapest szállót, a 73 méter magas nyugdíjbiztosító székházat, majd a 88 méteres orvosegyetemi épületet ugyanúgy megszkotta mára a szem, mint a rendszerváltás utáni idők rekorderét, a 93 méterre nyúló rendőrpalotát.

A várostervezők a szocreál nagy Budapest-vitájában ugyanúgy nekiugrottak a magasház-kérdésnek, mint a hatvanas évek végén kibontakozott építési láz idején. És bár dokumentálható, hogy a legnagyobb nevek sem mind értettek ebben egyet, ma már történelmi tény, hogy a Preisich Gábor által megfogalmazott álláspont győzött: „mivel a budapesti látkép szépségének egyik fő magyarázata a budai part kontúrjának mozgalmasság és a pesti oldal nyugalmas sík vidéki jellegének egyensúlya, a pesti Cityben nem kívánunk a jelenlegi épületek gerince fölé emelkedő épületeket építeni. Párizs példája is igazolja, hogy az épületek magasságának szigorú konzervációs szabályokkal való korlátozása a metropolisok központjaiban is lehetséges”. Így született meg az a kompromisszum, hogy a fenti, mutatóban megépülő magasházak egytől-egyig a belvároson kívülre kerültek; a kilencvenes-kétezres évek újra és újra megerősített szabályozása pedig arról rendelkezett, hogy a hatvan-hetven méteres, kettéfűrészelt óriások fölé magasodó valódi felhőkarcolók kizárólag egy ponton, a mindmáig beépítetlen csepeli szigetcsúcson kaphassanak helyet.

Egy város szabályzata persze nem mózesi kőtábla. Ezeket a regulákat erre felhatalmazott emberek alkották, ergo hasonlóképp felhatalmazott emberek meg is változtathatják őket. Vegyük például azt az esetet, hogy Dél-Buda korábban súlyosan elhanyagolt, mára viszont igen tetszetőssé vált Duna-partján, a Kopaszi-gátnál – nem melléleg: macskaugrásnyira a csepeli szigetcsúctól – sürgető igény mutatkozik egy 120 méteres magasházra. Miért ne történhetne ilyen? Lechner Jenő már háromnegyed évszázaddal ezelőtt ekkora felhőkarcolót dedikált volna a Magyar Történelemnek odaát, a folyó ferencvárosi oldalán. A Kopaszi-gát környékén sem az épített, sem a kulturális örökséget nem veszélyezteti egy efféle monstrum közelsége, és habár kétségtelen, hogy a ház teteje alig lenne alacsonyabban, mint a Szabadság-szobor talpzata, valószínűleg ahogy a Városmajor fölé magasodó kőrszállót, úgy ezt a toronyépületet is viszonylag gyorsan magába ölelné a megszokás.

Más kérdés, hogy a szabálytól való eltérésnek két módja van. Az egyik a ráció diadala: megváltozik a világ, adódik egy új helyzet, a gondos szabályozók pedig megvizsgálják minden körülményt, majd élve a társadalom által rájuk ruházott hatalommal, megváltoztatják a korábbi regulát. A másik a hatalmi nemtörődömség erőszakossága: jön egy közismerten kormányközeli vállalkozó, építene valamit, és ennek hírére, minden körülménytől félretéve, kötelességtudóan magasba lendül a maguknak jóponton szerezni kívánó városatyák keze.

Ez utóbbi megoldás, amelyet a Kopaszi-gátra szánt 120 méteres épület esetében a Garancsi név hallatán megszületni láttunk, nemcsak azért baljóslatú, mert precedenst teremt. Hanem azért is, mert aki ilyen látványosan beáldozza a jogait, az annak esélyét is eljártssza, hogy a későbbiekben bármiféle beleszólása legyen a történésekbe.

Budapesten egyébként sem szakatlan jelenség, hogy egy beruházás csak addig eredményez európai léptékű, jelképpé válni képes épületet, amíg a teravrajzon kushad. Betonba-üvegbe öntve viszont győzedelmeskednek a középkeresetű, olcsó megoldások, és a kiábrándító végeredmény itt marad velünk, amíg világ a világ. Mindazoknak, akik egy tetszetős rajz alapján, garanciák kikötése nélkül megszavazták a Kopaszi-gáti felhőkarcoló engedélyét, érdemes lenne vetniük egy futó pillantást a Dagály-úszócentrum látványterveire, majd a Duna partjára plottyantott idomtalan, unalmas tömbre.

Az állam elhatározta, az állam megépítette, és most az állam vonogatja a vállát, hogy miért, úszni lehet benne, nem? A példa alapján csak remélhetjük, hogy nem Dél-Budán készül a következő fiaskó: a tőke elhatározta, a tőke kierőszakolta, a tőke meg fogja építeni, de az eredményt száz évig fogja bámulni egész BUDAPEST

BUDAPEST

a városlakók folyóirata

Pro Cultura Urbis dñj 2007

XL. évfolyam, 2. szám
megjelenik minden hónap 15-én

Alapítva: 1945

I–III. évfolyam: 1945–1947
szerkesztő:

Némethy Károly, Lestyán Sándor
IV–XXVI. évfolyam, 1966–1988

szerkesztő:
Mesterházi Lajos, Fekete Gyula,
Vargha Balázs, Jávor Ottó, Szabó János

Főszerkesztő:

Buza Péter

Olvasószerkesztő:

Saly Noémi

Szerkesztőbizottság:

**Angelus Róbert, Buza Péter,
Csontó Sándor, Hidvégi Violetta,
Kirschner Péter, N. Kósa Judit (publicisztika),
Saly Noémi, Sándor P. Tibor (archív fotó),
Sebestyén László (fotó),
Török András (Simplicissimus Budapestje)**

Facebook oldalunk szerkesztője:

Vadász Ágnes

A szerkesztés műhelye
a Nagy Budapest Törzsasztal

A szerkesztőség levelezési címe:

1054 Budapest, Honvéd utca 3.

E-mail: budapestfolyoirat@summa-artium.hu

Honlap: www.budapestfolyoirat.hu

Kiadja

Summa Artium Nonprofit Kft.

Felelős kiadó: Török András

1054 Budapest, Honvéd utca 3.

Telefon: 318-3938, fax: 318-3938

Lapigazgató

Szűcs Andrea

A BUDAPEST partnere

a Városháza Kiadó

Kiadóvezető: Csomós Miklós

Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár

1088 Budapest, Szabó Ervin tér 1.

Telefon: 411-5000

Terjesztés:

HÍRVILÁG Press Kft.

Telefon és fax: 411-0491

hirvilag.press@hirvilagpress.com

A folyóirat megjelenését az NKA támogatja

Tördelés:

Görög Gábor

Nyomdai munka:

Pharma Press® Kft.

1037 Budapest, Vörösvári út 119-121.

telefon: 577-6300, fax: 323-0103

ISSN: 1785-590x

Nyilvántartási szám: 2.2.4/237/2004

A borítón:

Publicisztika

(1. oldal)

A hátsó borítón:

Strassz, a szocialista táborból

(10. oldal)